

Рая Райчева, *Medios analíticos que expresan causatividad en el español contemporáneo*, София, 2015, 177 стр.

СТАНОВИЩЕ

на проф. дфн Иван Кънчев
(ПУ “Паисий Хилендарски”)

Рецензираната монография изследва строго определени теоретични и приложни аспекти на категорията *каузативност* в съвременния испански език от позицията на взаимната връзка между приемственост и развитие, предполагаща надграждане, както в езика, така и в науката за него –общо и описателно езикознание–, подразделяща се съгласно диалектиката на *диахрония* (развитие) и *синхрония* (функция).

В подкрепа на своята цел да даде обективна оценка на приносите в разработката на дисертационната тема, критиката –на рецензентите и на научното жури, взето в своята цялост– следва да подходи, надявам се, приоритетно и селективно към постановките за взаимната връзка между избраната *каузативност* и категориите *зalog*, *транзитивност*, *аспектуалност* и *начин на действие*, за разликата между *едноядрените* и *двуждрените* конструкции и за честотните разлики в употребата на аналитичните средства. Убедено считам, че подобен целеви и критичен преглед неизбежно води до извод със знак за пълно *съответствие* между теоретичната подготовка на авторката и качествените критерии за присъждане на научната степен, обявена в конкурса.

Поставена в идейния контекст на *европейския структурализъм* и на *вътрешната форма* на езика (*innere Sprachform*), формулирана от Щайнтал, в духа на Хумболт (*Forme [der Sprache]*), *каузативността*

издава своя *тип*, който предопределя преобладаващата синтагматична структура на средствата от плана на *нормата*, реализиращи външната *реляционна функция на системата*. В труда е надградена класическата типология с нова постановка, където *форма*, *функция* и граматическо *значение* се срещат по необходимост и взаимно се допълват. В израз на съпричастност с този принос се налага оценката на още четири знакови постановки, целенасочено подбрани и експлицирани с оглед на техните значения за теоретичната и приложната лингвистика:

1) За универсалното измерение на *каузалността* през призмата на отношението *обективна реалност / конкретен език*: в дисертацията е разграничено универсалното «*обозначение*» на *речевата дейност* (*la «designación» del lenguaje*) от «*значението*» на *езика* (*el «significado» de la lengua*). «*Обозначението*» не се описва. То приема само дефиниция и по този начин се включва в обекта на теорията на езика, докато неговото семантично структуриране в конкретен език се поддава на анализ и описание, както е показано с *каузативността* в съвременния испански език. На едно и също универсално обозначение съответстват различни исторически семантични функции. Тази доказана постановка предопределя приносите на останалите три.

2) Универсалното измерение на категорията *каузативност* поражда не само сходства, не и разлики между езиците. Този факт е имплицитно заложен в дисертацията с постановката за изследваната категория като «*елемент на познанието*» за субектите *S-1* спрямо *S-2* и *ефекта* от това отношение. Същевременно се доказва, че това познание във всеки език е исторически предопределено. Срв. «*las lenguas no son análogas en el mismo sentido en que son diferentes*»(E. Coseriu).

3) Каква е същността на превода? При тази творческа дейност няма възможност за пряк преход от *L-1* към *L-2*. Тази операция винаги се осъществява посредством универсалното обозначение на обективната реалност: каузалността е структурирана в отделните езици под формата на “функционално-семантична категория”, съобразно принципите на вътрешната форма. Преводът установява съответствия между различни езикови средства за познание на единна обективна реалност.

4) Какви са познавателните цели на чуждоезиковото обучение? При тази дейност се разкриват пред аудиторията сходствата и разликите на чуждия език (спрямо родния език), обусловени от неговото специфично историческо познание на обективната реалност.

Всяка от експлицираните постановки може да се доразвие до степен на самостоятелно изследване като се спази връзката на приемственост и развитие с разработената тема на дисертацията.

За отношението на авторката към бележките и препоръките на научното жури (вж. п р о т о к о л на първото заседание) се съди по актуализираните текстове на дисертацията и автореферата.

З а к л ю ч е н и е: по своето съдържание, синтезирано в заглавието (*Аналитични средства за изразяване на каузалност в съвременния испански език*), рецензираната монография отговаря на критериите за докторска дисертация, въз основа на която предлагам на почитаемото жури, да присъди на авторката й Рая Райчева научната степен “доктор” по професионално направление 2.1. Филология (морфология и синтаксис на съвременния испански език).

София, 07.08.2015 г.

Подпис,

(проф. дфн Иван В. Кънчев)